

04 aprilie 2022

La Nr.

Nr. 04-2/2-411

din

**Doamnei Natalia GAVRILIȚA,
Președintele Comisiei pentru
Situatii Excepționale a Republicii Moldova**

**Recomandare de abrogare a pct.13 din Dispoziția nr. 5 a
Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova**

La propunerea Guvernului Republicii Moldova, care a avut la bază Raportul Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova privind necesitatea declarării stării de urgență, precum și ținând cont de situația legată de securitatea regională și pericolul la adresa securității naționale, Parlamentul a declarat¹ stare de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova pentru o perioadă de 60 de zile.

La data de 02.03.2022 Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova a aprobat Dispoziția nr. 5 prin care a dublat termenele legal stabilite pentru soluționarea solicitărilor formulate în exercitarea liberului acces la informații de interes public, precum și a petițiilor².

Avocatul Poporului notează, că aceste prevederi intră sub incidența art.34 și 52 din Constituția Republicii Moldova cu privire la respectarea dreptului la acces liber la informație și dreptul de petiționare care nu pot fi supuse altor limitări decât cele prevăzute la art. 54 din Constituție. Cu toate acestea, limitările operate nu trebuie să fie de așa natură încât să aducă atingere însăși substanței acestor drepturi.

Deși aceste prevederi urmăresc aparent un scop legitim – securitatea națională, la baza adoptării acestora nu stă o analiză sau o fundamentare a necesității, legăturii cauzale și a proporționalității acestor măsuri.

Termenele pentru soluționarea petițiilor

Articolul 52 alin.(1) din Constituție garantează dreptul cetățeanului de a se adresa autorităților publice prin intermediul petițiilor, formulate în numele semnatarului.

În Hotărârea nr. 25 din 17 septembrie 2013 Curtea Constituțională a menționat: „39. [...] norma constituțională [articolul 52 alin. (1)] oferă cetățenilor dreptul de a intra în relație directă cu autoritățile statului din proprie inițiativă și posibilitatea de a-și apăra drepturile lezate”.

¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=130658&lang=ro#

² Pct.13 din dispoziția nr.5 a CSE din 02.03.2022

Termenul de examinare a unei petiții este reglementat la art.60 din Codul administrativ. Dacă până la declararea stării de urgență termenul general de examinare a petiției era de 30 de zile, atunci după adoptarea Dispoziției nr.5 este de 60 de zile. Iar în cazul extinderii examinării din motive justificate ar fi 90 de zile.

Dublarea termenelor de examinare a unei petiții comportă anumite riscuri în special tergiversarea examinării problemelor cetățenilor și creează risc sporit de abuzuri din partea autorităților.

Termenele pentru soluționarea solicitărilor formulate în exercitarea liberului acces la informații de interes public

În conformitate cu prevederile articolului 34 din Constituția Republicii Moldova dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit.

În hotărârea de interpretare a articolului 34 alin.(3) din Constituție³ Curtea Constituțională reține că dreptul la informație este o condiție pentru exercitarea altor drepturi, și anume a drepturilor politice, economice și sociale; a dreptului la protecția vieții private, a dreptului de a lua parte la treburile publice, a dreptului la un proces echitabil etc.

Mai mult, Curtea Europeană a Drepturilor Omului recunoaște importanța accesului la informație prin prisma dreptului la libertatea de exprimare, protejat prin articolul 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

De vreme ce articolul 10 garantează libertatea de exprimare „fiecărei persoane”, practica Curții a condus la recunoașterea rolului esențial jucat de presă într-o societate democratică (vezi De Haes și Gijssels v. Belgia, 24 februarie 1997, § 37) și a poziției speciale a jurnaliștilor în acest context. Ea a reținut că garanțiile care trebuie acordate presei sunt de o importanță particulară (vezi Goodwin v. Regatul Unit, 27 martie 1996, § 39, și Observer și Guardian v. Regatul Unit, 26 noiembrie 1991, § 59). Rolul vital al media în facilitarea și stimularea dreptului publicului de a primi și de a comunica informații și idei a fost recunoscut în mod repetat de către Curte, după cum urmează: „Îndatorirea presei este să comunice – de o manieră conformă cu obligațiile și cu responsabilitățile ei – informații și idei privitoare la toate chestiunile de interes public. Nu doar ea are sarcina de a comunica asemenea informații și idei: publicul are, de asemenea, dreptul de a le primi. Dacă ar fi fost altfel, presa nu ar fi putut juca rolul ei vital de „câine de pază” al societății democratice (vezi Bladet Tromsø și Stensaas v. Norvegia [MC], 20 mai 1999, §§ 59 și 62).”

Termenul de satisfacere a cererilor de acces la informație este reglementat la art.16 din Legea nr. 982 din 11.05.2000 privind accesul la informație.

Dacă până la declararea stării excepționale termenul general de examinare a unei solicitări de informație era de 15 zile, atunci după adoptarea dispoziției nr.5, este de 30 de zile. Iar în cazul extinderii examinării din motive justificate ar fi 40 de zile.

³ HCC nr. 19 din 22 iunie 2015

Dublarea termenelor de examinare a unei solicitări de informație comportă anumite riscuri, în special diminuează considerabil participarea societății civile în procesul decizional și asigurarea informării active, corecte și la timp a cetățenilor. Totodată, prezentarea informației într-o perioadă atât de mare ar putea conduce la epuizarea interesului public asupra unui subiect și la pierderea actualității acestuia.

Menționez, că problema dublării termenului de examinare a unei solicitări de informație sau petiții a fost abordată și în perioada gestionării pandemiei de Covid-19

În acest sens, ONG-urile de media din Republica Moldova și-au exprimat îngrijorarea în raport cu dublarea termenelor de soluționare a cererilor de acces la informație⁴. ONG-urile au considerat că dublarea termenelor pentru soluționarea solicitărilor de acces la informația de interes public constituie o măsură disproporționată și nejustificată, ce poate duce la încurajarea propagării informațiilor neveridice și speculative, pe care însăși autoritățile statului trebuie să le combată. În situația dificilă în care se află societatea este nevoie, mai mult ca oricând, de informarea corectă și promptă a publicului. Or, lipsa de informație poate crea interpretări eronate sau poate crea panică în rândul populației și spori neîncrederea în autoritățile publice.

La fel, într-o analiză efectuată pe această problemă, Centrul de Politici și Reforme⁵ a ajuns la concluzia că aceste măsuri împiedică implicarea cetățenilor în viața publică și diminuează răspunderea autorităților față de cetățeni. În condiții de criză, o astfel de implicare trebuie încurajată, și nu blocată prin termeni excesivi. Îmbunătățirea schimbului de informații este una din cele mai potrivite strategii pentru depășirea situațiilor de criză. Pe lângă a fi o datorie fundamentală a autorităților, soluționarea în timp util a petițiilor și solicitărilor de informații nu implică riscuri mai mari de sănătate.

În susținerea celor menționate supra, reiterez că experții ONU, experții internaționali au recomandat tuturor guvernelor să își pună în aplicare în mod robust legile privind libertatea informațiilor, pentru a se asigura că toate persoanele, în special jurnaliștii, au acces la informații⁶.

Totodată, Avocatul Poporului atrage atenția despre faptul că Consiliul Europei a notat că libertatea de exprimare, inclusiv fluxul liber și la timp de informații, este un factor esențial pentru capacitatea mass-mediei de a raporta problemele legate de pandemie⁷. De asemenea, jurnaliștii, instituțiile mass-media, în special cele publice, au un rol esențial și o responsabilitate specială pentru furnizarea de informații în timp util, corecte și fiabile, dar și pentru prevenirea panicii și încurajarea cooperării oamenilor.

⁴ <http://www.api.md/news/view/ro-ong-urile-de-media-isi-exprima-ingrijorarea-in-raport-cu-dublarea-termenelor-de-soluționare-a-cererilor-de-acces-la-informație-2500?1618849254>

⁵ <https://cpr.md/2021/04/28/cum-autoritatile-utilizeaza-starea-de-urgenta-pentru-a-ingradi-accesul-la-informație-si-dreptul-la-petiționare/>

⁶ <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=:25729&LangID=E>

⁷ <https://www.coe.int/en/web/portal/-/coronavirus-guidance-to-governments-on-respectimg-human-rights-democracy-and-the-rule-of-law>

Conform standardelor internaționale și a cerințelor legale, orice limitare a drepturilor și libertăților omului, poate fi făcută doar cu stricta respectare a unor condiții, și anume să fie proporționale cu factorii care impun limitarea, să fie prescrise de lege, să fie necesare într-o societate democratică și să urmărească scopuri legitime. Mai mult ca atât, chiar și în situațiile de criză, guvernele trebuie să se asigure că îngrădirile drepturilor și libertăților nu sunt discriminatorii (direct sau indirect).

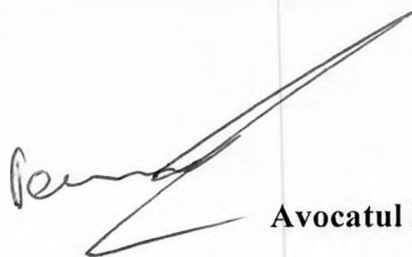
Așadar, prin efectul pct.13 din Dispoziția nr.5 a Comisiei pentru Situații Excepționale, jurnaliștii, dar și cetățenii, vor putea spera la un răspuns din partea autorităților publice în mod întârziat, astfel că problema abordată/informația solicitată ar putea să-și piardă din actualitate.

În acest sens, Ombudsmanul nu a găsit o justificare a necesității dublării termenilor legali pentru soluționarea solicitărilor formulate în exercitarea liberului acces la informații de interes public, precum și a petițiilor pe măsură ce trebuie să existe o legătură causală între cerința restricționării acestor drepturi și scopurile legitime urmărite de aceasta. În contextul celor menționate, în temeiul prevederilor din art. 11 lit.d), 27 alin.(1) din Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr.52/2014, în scopul prevenirii și eliminării cauzelor și condițiilor ce creează premise pentru încălcarea drepturilor și libertăților omului,

RECOMAND

Examinarea oportunității de abrogare a pct.13 din Dispoziția nr.5 a CSE din 02.03.2022, astfel încât să fie asigurată exercitarea plenară a dreptului la acces liber la informație și dreptului de petiționare tuturor persoanelor în termenele prevăzute de lege în perioada stării de urgență.

Cu respect,

Ceslav PANICO
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)